

LIBERTATEA, INTELECTUALII ȘI POLITICA: FILOSOFELE ȘI IZOTOPII

Ana GUȚU, doctor, profesor universitar, ULIM

Libertatea, oricâte definiții am cita, în percepția tuturor rămâne a fi un cuvânt mareț, chiar dacă ne dăm bine seama de caracterul aporetic și opac al noțiunii atunci când încercăm să o descriem fie succint, fie exhaustiv. Cuvânt *măreț, emblematic, simbolic, mobilizator, martirizant, înălțător, extravagant, răzbunător, victorios, cuceritor, devastator, manipulator, moralizator, salvator, genial...* Șirul de epitete sau izotopii poate fi continuat. Fiecare din ele este expresia concentrată a experienței umane, cristalizată în cronici, opere literare care aparțin patrimoniului universal inestimabil.

Libertatea nu poate fi explicată prin prisma metafizicului, încremenit într-un segment de timp, ea poate și trebuie înțeleasă doar prin prisma infinitului, extins în trei dimensiuni: spațiu, timp, volum, alias, *teritoriu, istorie, om*. E una libertatea redată gladiatorului în Roma Antică, libertatea rațiunii în fața Inchiziției medievale, libertatea cucerită de revoluționarii francezi în 1789, și e alta libertatea circulației mărfurilor, capitalului și persoanelor în Uniunea Europeană. Noțiunea libertății a cunoscut o evoluție în timp. Istoria civilizațiilor ne învață că libertatea spirituală e mult mai valoroasă decât libertatea materială. Un popor e cu atât mai liber, cu cât e mai instruit și mai cărturar. Libertatea spirituală descătușează economia unui stat. Această realitate este descrisă cu lux de amănunte de Voltăire în "Scrisorile filosofice", publicate în timpul exilului său în Marea Britanie.

"La philosophie et les sciences anglaises sont à l'avant-garde du mouvement intellectuel. L'Anglais s'affirme un type d'homme nouveau : libre en ses pensées comme en ses actions, ne craignant rien en ce monde ni dans l'autre.- Filosofia și științele englezești sunt în avangarda mișcării intelectuale. Englezul se afirmă drept un tip de om nou : liber atât în gândirile sale, cât și în acțiuni, neavând frică de nimic nici pe lumea aceasta, nici în cealaltă » (Voltaire, 2010, p.12).

Voltaire se minunează de Bursa londoneză, despre care spiune că este un loc mai respectabil decât unele curți regale. Acolo poți întâlni deputați de orice naționalitate și confesiune religioasă, care se întrunesc întru binele și unitatea oamenilor. Libertatea într-o țară unde există treizeci de confesiuni religioase generează *toleranță*. Iată o izotopie importantă a libertății. Fără toleranță nu există libertate, această concluzie la care ajunge Voltaire, mai ales în "Tratatul despre toleranță", scris și publicat pe marginea răsunătorului caz Calas¹ din Franța anul 1762, este una complet modernă, în deplină consonanță cu actualele valori general-umane, instituționalizate în numeroase rezoluții și recomandări ale organismelor europene. E cazul să recunoaștem că Voltaire a apreciat în mod vizionar reușita parcursului statului englez spre libertatea instituționalizată mult prea devreme, glorificând o altă virtute a englezilor precum vitejia, de care au dat dovadă varii popoare sau state, dar căror popoare sau state vitejia nu le-a adus libertatea mult râvnită (gândul ne duce la poporul român din Basarabia despre care nicidecum nu se poate spune că e liber atât în plan spiritual, cât și în plan material):

« Il en a couté sans doute pour établir la liberté en Angleterre ; c'est dans des mers de sang qu'on a noyé l'idole du pouvoir despotique ; mais les Anglais ne croient point avoir acheté trop cher de

¹ Cazul protestantului Jean Calas, condamnat la moarte prin supliciu pe roată, apoi spânzurare și ardere publică în anul 1762 pentru presupusaucidere a fiului său Marc-Antoine care a dorit să se convertească în catolicism, este cunoscut ca fiind unul reprezentativ în ceea ce privește eroarea justiției, aceasta emițând sentința în baza aparențelor, fără probe evidente. (Voltaire, 2009).

bonnes lois. Les autres nations n'ont pas eu moins de troubles, n'ont pas versé moins de sang qu'eux ; mais ce sang qu'elles ont répandu pour la cause de leur liberté n'a fait que cimenter leur servitude. – Fără îndoială, instaurarea libertății în Anglia a costat ceva ; idolul puterii despotice a fost înecat în mare de sânge ; dar englezii deloc nu cred că au plătit prea scump pentru legi bune. Alte națiuni au avut parte de nu mai puține turbulențe, au vărsat nu mai puțin sânge decât ei ; dar sângele pe care l-au vărsat aceste națiuni în numele libertății nu a făcut decât să cimenteze sclavia». (Voltaire, 2010, p.56).

Năzuința de a nu a fi constrâns, de a nu fi limitat în gândire, acțiuni și dorințe ține de esența noastră umană. Libertatea ca noțiune este de neconceput în afara Omului. **Omul** este generatorul libertății, conceptorul și purtătorul ei, și, desigur, gândul ne duce nestingherit la păcatul originar. Ba mai mult. Femeia a îndrăznit să încalce interdicția lui Dumnezeu de a nu mânca fructul din pomul roditor, și chiar dacă Șarpele e cel care a ispitit **Femeia**, avem girul sfintei scripturi pentru a afirma că anume Femeia a fost la originea dorinței de Libertate, fie și o libertate primitivă, închistată în olfactiv-gustativul fructului interzis. Preocupările telurice ale Creatorului în Facerea Lumii au stigmatizat inclusiv blestemul lui Adam și Eva, aceștia fiind sortiți la o existență plină de nevoi materiale, dar în primul rând, la una finită în timp și spațiu. Fiind privați de immortalitate, Adam și Eva, iar prin ei, întregul gen uman, a concentrat năzuințele sale în ceea ce se crede a putea oferi suprema fericire – Libertatea.

Volumul semantic imens al cuvântului **libertate** nicidecum nu poate fi redus la definiția propusă de DEX.
2

Dacă ar fi să extindem această definiție, e nevoie de o precizare eminentă importantă ce poate lua forma unei semnificații generice: **valoare (stare, necesitate) existențială conștințiată a Omului prin care acesta gândește și acționează după bunul său plac**, sau, în termenii lui Rousseau, e vorba de libertatea naturală:

« La liberté naturelle c'est le droit illimité à tout ce que l'homme peut atteindre. - Libertatea naturală este dreptul nelimitat al omului la tot ceea ce poate atinge. » (Rousseau, p.61).

E o semnificație generică de o puritate nativă, care nu ia în calcul constrângerile unei societăți organizate politic. Acestea abia urmează, repertorierea lor fiind posibilă odată cu instituționalizarea statului și dreptului. Unic instrument prin care poate fi instituit un sistem de norme și legi este prin excelență, limba. Cei ce s-au preocupat de înveșmântarea în formă scrisă a legilor naturii și omului au fost **Filosofii** antichității. De la Aristotel și Platon au pornit doctrinele și polemicile filosofice. Adevărurile scrise de ei au fost dezvoltate și perfecționate de cărturarii modernității.

² **LIBERTĂȚE**, (4) *libertăți*, s. f. 1. Posibilitatea de a acționa după propria voință sau dorință; posibilitatea de acțiune conștientă a oamenilor în condițiile cunoașterii (și stăpânirii) legilor de dezvoltare a naturii și a societății. ◊ Loc. adv. *În libertate* = după bunul plac, nestingherit. ◊ Expr. *A-și lua libertatea să...* (sau *de a...*) = a-și îngădui, a-și permite să... 2. Starea unei persoane libere, care se bucură de deplinătatea drepturilor politice și civile în stat. ◊ Starea celui care nu este supus unui stăpân. ◊ Situația unei persoane care nu se află închisă sau întemnițată. ◊ Expr. *A pune în libertate* = a elibera din închisoare, din arest etc. 3. Independență, neatârnare (a unui stat față de o putere străină). 4. (De obicei la pl.) Drepturi cetățenești. ◊ *Libertate individuală* = dreptul care garantează inviolabilitatea persoanei. *Libertate de conștiință* = dreptul oricărui cetățean de a avea o opinie proprie în orice domeniu de activitate. *Libertate de gândire* sau *libertatea cuvântului* = dreptul de a exprima prin viu grai sau prin scris opiniile proprii. – Din fr. **liberté**, lat. **libertas**, **-atis**. (<http://dexonline.ro/text-dex09/libertate>).

Cărturarii, tribunii, erudiții, filosofii sunt elitele societăților organizate instituțional, care înțelegeau cel mai bine esența lucrurilor, transmiteau lumina înțelepciunii poporului, preziceau mersul evenimentelor grație spiritului vizionar. În termeni contemporani e vorba despre intelectuali. Intelectualii sunt purtătorii prin excelență a libertății rațiunii. Nimic nu poate fi mai liber decât **gândirea, rațiunea**. Nimic nu te face mai liber decât adevărul, descoperit și propovăduit fără constrângeri și prigoniri. Adevărul în ultima instanță este Dumnezeu, iar adevărul despre existențialitatea umană e la îndemâna filosofului - intelectual, omului de știință, capabil să vadă dincolo de aparențe impenetrabile și să discearnă antinomiile conflictuale, purtătoare de moarte și distrugere, de cele dialectice, făuritoare de progres și dezvoltare.

Un **Filosof** în sensul strict original al cuvântului e omul care în mod dezinteresat caută adevărul, mînat doar de vocația sa. De fapt, dacă ar fi să-l credem pe Hegel, filosofi nu mai există, mai degrabă există filosofii și sisteme de gândire.³ Filosofii antichității au contribuit la promovarea științelor și artelor întru dăinuirea spiritului creator, fortificând astfel Cetatea, perpetuând civilizația, lăsând loc pentru edificarea societăților viitoare. Uneori istoria ne oferă exemple de intoleranță a Cetății față de libertatea gândirii filosofice, exemplul ilustru fiind cel al lui Socrate, filosoful-martir al Greciei Antice, care și-a trăit doctrina și nu a scris-o.

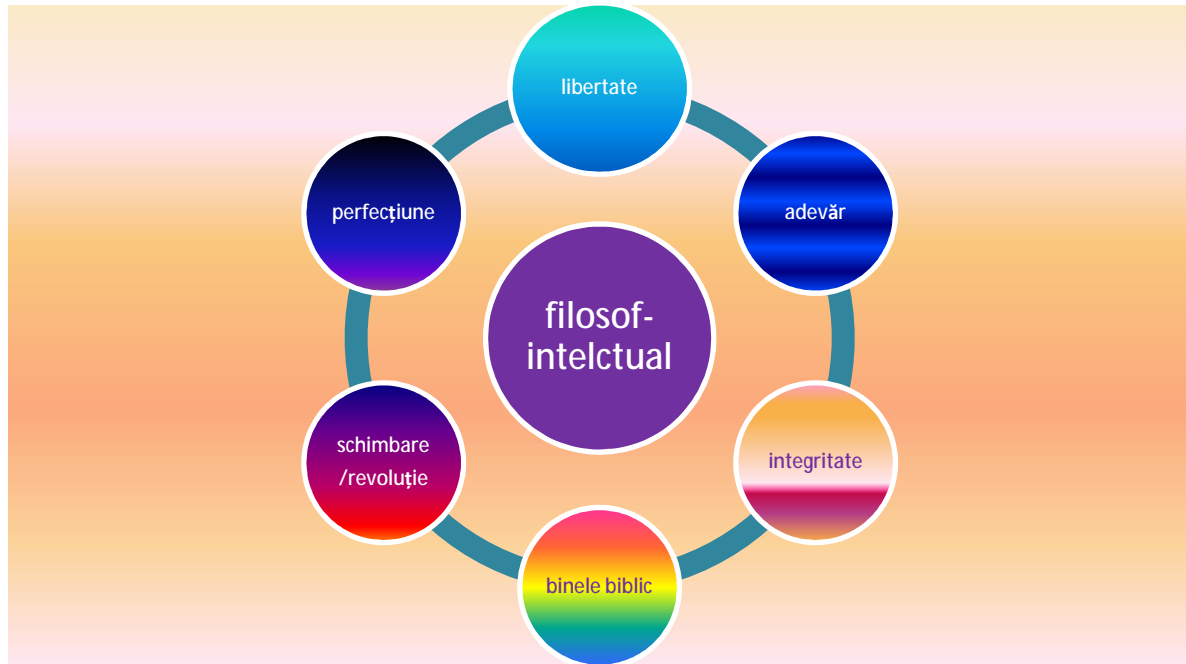
« Socrate, qui approcha le plus près de la connaissance du Créateur, en porta la peine et mourut martyr de la Divinité...on lui imputait d'inspirer aux jeunes gens des maximes contre la religion et le gouvernement...il eut d'abord deux cent vingt voix pour lui. Le tribunal des Cinq-cents possédait deux cent vingt philosophes: c'est beaucoup, je doute qu'on les trouve ailleurs. – Socrate, cel care s-a apropiat cel mai mult de cunoașterea Creatorului, a fost pedepsit pentru aceasta și a murit ca martir al Divinității...i se imputa faptul că le inspira tinerilor maxime împotriva religiei și guvernului...a avut mai întâi 220 de voci în favoarea sa. Tribunalul celor Cinci sute avea 220 de filosofi : e mult, mă îndoiesc că ar putea fi găsiți atâția în altă parte ». (Voltaire, 2009, p.62).

Oricum, cele 220 de voci ale filosofilor nu l-au salvat de la moarte. Din păcate, nici Inchiziția medievală în Europa nu era constituită din filosofi, fie chiar și într-un număr insuficient. Nume notorii din istoria gândirii științifico-filosofice ale celor care au plătit cu viața pentru libertatea gândirii revin în memorie: editorul erudit și traducătorul francez din secolul XVI Etienne Dolet, traducătorii Bibliei din ebraică, greacă, latină în limba franceză - Olivetanul, în limba engleză - Tyndale, filosoful și teologul reformator Jan Huss - toți au murit prin otrăvire sau condamnați la moarte prin ardere publică pe rug. Lista ar putea fi completată. Au fost anihilați fizic, dar **adevărul** nu poate fi nici ars pe rug, și nici otrăvit.

Cetățile pe parcursul istoriei au știut să-și "procure" filosofi pentru a-și justifica războaiele, cruciadele sau zidirile. Preocupați la origini de interpretarea cuvântului biblic și propovăduirea divinității în popor, de-a lungul timpului, filosofii de vocație cedează locul filosofilor remunerați. "Filosofii remunerați" ai Cetăților, în termenii lui Hegel, sunt precursorii intelectualilor moderni, angajați politic. Cărturarii de la curte, sfetnicii, "luminații" care s-au aflat în preajma cezarilor, monarhilor, principilor, țarilor și dictatorilor au exercitat un rol determinant în mersul istoriei, deseori înblânzind mânia tiranilor, stingând

³ "C'est seulement par déviation, et depuis que la philosophie est devenue un métier, une forme d' « enseignement rétribué » que la notion de philosophe a perdu sa signification originare de type exemplaire, de chercheur désintéressé, soutenu par sa seule vocation ; depuis lors il n'y a plus eu de philosophes, mais des philosophies et des systèmes de pensées ». (Dictionnaire de Philosophie, Larousse, 1995, p.213).

focul războaielor, dar și accelerând înflorirea sau căderea imperiilor. Omenirea a parcurs un drum lung pentru afirmarea libertății ca valoare existențială supremă și a adevărului ca victorie a rațiunii asupra obscurantismului. Este oare angajarea cu simbrerie a filosofului la Cetate o corupere intelectuală? Lumea ideatică a filosofului, țesută din adevăruri gândite și adevăruri absolute degradează atunci când el, filosoful, deviază de la aceste adevăruri, punând în serviciul Cetății sau Puterii politice pseudo-adevăruri, așternute în trivialitatea scrisului angajat.

Graful 1. Cercul valoric al filosofului-intelectual.

Politica a cuprins Cetățile antice și renaștentiste, devenind un fenomen supranațional, izvorât din doctrine și idei filosofice, puse în serviciul oamenilor puterii. În acest sens, filosoful-intelectual are două opțiuni: așteptarea contemplativă a succesiunii firești a evenimentelor din societate, prin rămânerea sa într-un spațiu ideatic rupt de materialitatea socială sau influențarea directă a succesiunii evenimentelor și faptelor în societate prin implicarea activă a filosofului-intelectual în sfera politicului.

De la "Principele" lui Machiavelli până la memoriile foștilor șefi de state, tratate de politologie, de acum înainte filosoful-intelectual nu mai e chemat doar să discearnă între bine și rău, să sfătuiască oamenii puterii, ci să se și implice în treburile statului. Implicare și angajare par a fi două concepte diferite. Implicarea intelectualului în treburile statului vine din nestăvilita dorință a sa de a **schimba** lumea, de a **perfecționa**. Schimbarea întru perfecționare este un deziderat nobil, el rezidă în însuși esența existențială a filosofului. Angajarea politică a filosofului uneori presupune inclusiv coruperea intelectuală a acestuia și nu exclude trădarea de către filosof a propriilor convingeri, principii și adevăruri în numele promovării unui pseudo-adevăr sau minciuni prin transfer de autoritate către sfera politicului. Deseori se aud voci categorice, care susțin inutilitatea implicării intelectualilor în politică:

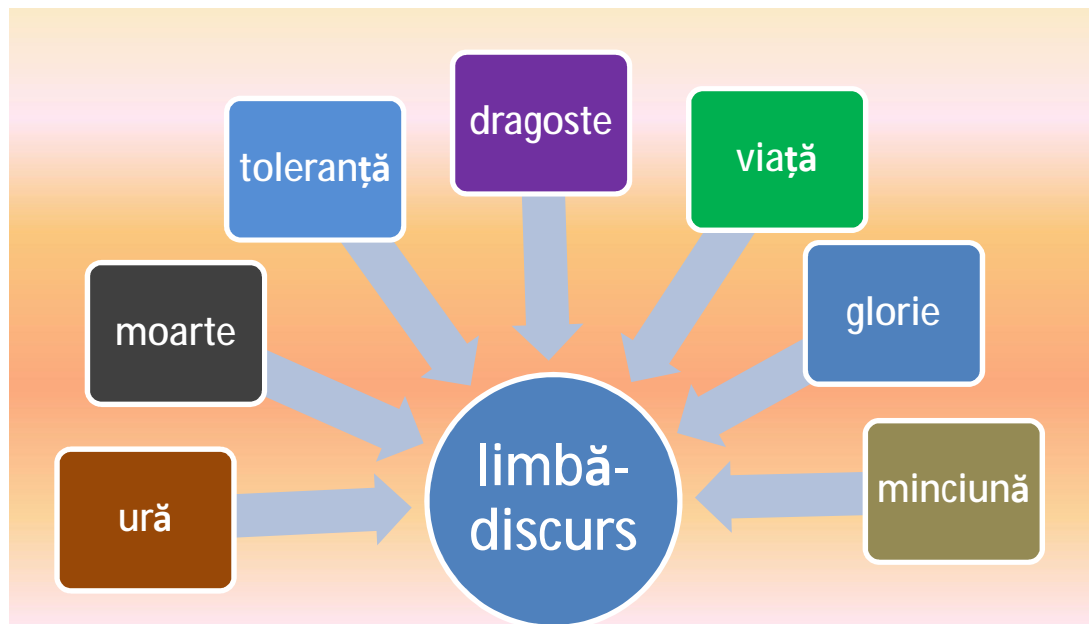
"Intelectualii nu au ce căuta pe aceeași scenă cu politicienii. Nu e rostul lor să se amestece în vacarmul veacului, să se risipească în piața publică, să se abandoneze unei problematice

contingente. A lăsa deoparte viața contemplativă, a înlocui marile întrebări ale spiritului cu triviale neliniști de conjunctură e a-ți trăda condiția de intelectual, a sacrifica "talantul" care ți-a fost dat". (Pleșu, 2007, p.70)

Însă, preceptele "laice" nu se fac auzite de filosofi. Ca și în antichitate, ei doresc să participe la treburile Cetății, fiind inspirați de conflictul biblic ireconciliabil: lupta Binelui cu Răul. Motivul crimei fratricide Cain – Abel este piatra filosofală a tuturor doctrinelor. Filosofii sunt mereu la datorie, cu pana sau discursul gata să convingă, să acționeze, să determine și să învingă.

După cum se știe, arma predilectă a filosofilor pentru afirmarea adevărului și elogierea libertății gândirii a fost și va fi întotdeauna *cuvântul*. **Limba** este o revelație atunci când ea se află în serviciul filosofului-intelectual liber, dar devine un blestem în cazul filosofului-intelectual angajat. Gabriel Liiceanu e și mai dur afirmând că limba este

"instrument divin care se pervertește de îndată ce capătă utilizare umană... Omul este și liber și căzut, el poate la fel de bine să utilizeze limba fie pe linia adevărului, fie pe cea a minciunii" (Liiceanu, 2006, p.12).

Graficul No2. Izotopiile discursului filosofic.

Limba este putere, limba și puterea sunt inseparabile, am încercat să demonstrez acest fapt în unul din articolele mele (Guțu, 2010, p.17-32). Limbajul de lemn al regimurilor totalitare comuniste a fost apanajul indispensabil de construire a unei societăți bazate pe minciună și ură. **Minciuna** și **ura**, concepute și organizate intelectual începând cu sfârșitul secolului al XIX, instituționalizate la începutul secolului XX pentru a manipula popoare și națiuni, s-au dovedit a fi pilonii doctrinei comunismului. În regimul totalitar comunist

”minciuna devine coloana vertebrală a Răului, fiind folosită nu împotriva unui dușman extern, care amenință ființa propriei tale colectivități, ci chiar împotriva acestei colectivități” (Liiceanu, 2006, p.61).

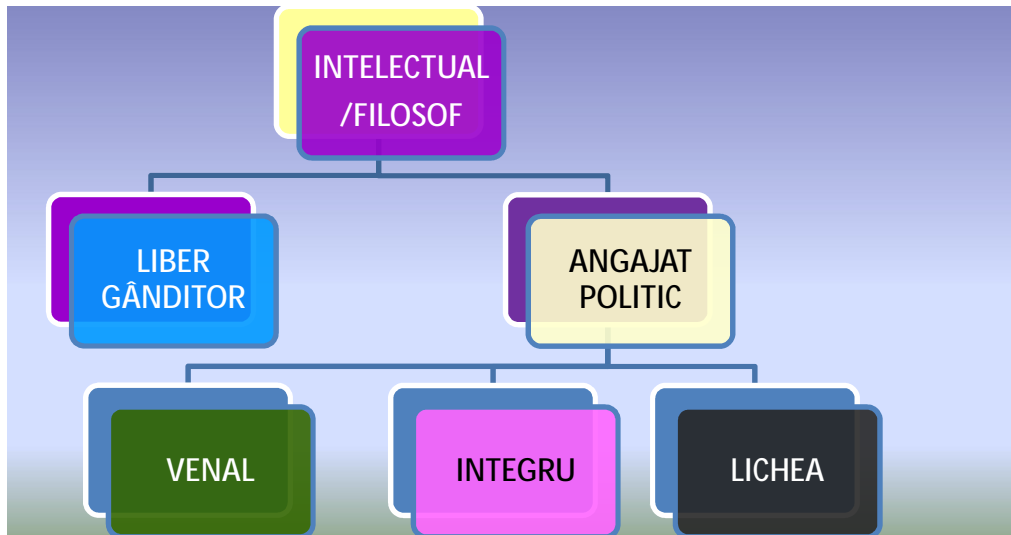
Minciuna propovăduită în mijlocul poporului, ridicată la rang de adevăr, difuzată cu insistență de-a lungul anilor lasă sechele de netălmăduit pentru mulți ani în mentalul colectiv, privându-l de memorie istorică și esență identitară. E ceea ce ni s-a întâmplat nouă, românilor basarabeni în rezultatul dictaturii comuniste pe parcurs a cinci decenii.

« Jamais on ne corrompt un peuple, mais souvent on le trompe, et c'est alors seulement qu'il parait vouloir ce qui est mal. Un popor nu poate fi corupt niciodată, dar el poate fi adesea mințit și anume în acest caz se crează impresia că poporul vrea ceea ce este rău. ». (Rousseau, 2010, p.68)

Liiceanu propune și o clasificare a intelectualilor din regimurile totalitar-comuniste: intelectualii care au crezut în minciuna ideologiei comuniste, dar care mai apoi și-au recunoscut eroarea (**treziți**), intelectualii care au crezut în minciuna comunistă până în ultimul ceas, chiar și atunci când au fost împușcați de colegii lor de partid (**hipnotizați**), a treia categorie – intelectualii care au știut adevărul despre comunism, dar au continuat să-l predice, ei mințeau conștient, cu ei, de fapt, s-a făcut comunismul la scară planetară (Liiceanu, 2006, p.62-63). Minciuna în comunism este sistematizată ca ideologie, devine adevăr prin teroare și ajunge atotcuprinzătoare (Liiceanu, 2006, p.64-66).

Regimurile totalitar-comuniste, avându-i ca ideologi pe Marx și Lenin, care au fost ei înșiși cuprinși de ură împotriva genului uman (Marx din cauza că așa și nu a obținut o catedră în niciuna din universitățile germane, Lenin din cauza că a fost dat afară din universitate), au instituționalizat ura de clasă, îndreptând-o împotriva intelectualilor, chiar dacă anume aceștia au fost conceptorii revoluției ruse din 1917. Nu a mai existat în istoria societăților o mașină mai bestială de nimicire a intelectualilor decât mașina comunismului. Intelectualii au fost fie anihilați fizic prin exterminare sau munci silnice în gulaguri, fie au fost reduși la tăcere prin aservire moral-spirituală. Ca rezultat am moștenit o întreagă literatură angajată ideologic (Guțu, 2009), lipsită de esență, har și creativitate.

”Din clipa când ura este dotată cu o ideologie, ea devine organizată intelectual... Organizând intelectual ura, ideologia distorsionează fatal adevărul și cultivă în mod sistematic minciuna. Mintească de ură nu poate să aibă acces la adevăr, ci numai și numai la fals” (Liiceanu, 2007, p.66-67).

Graful No3. Tipologia filosofilor intelectuali în societatea modernă.

În epocile marilor monarhii, vinovați de disgrățiile poporului erau mereu regii, reginele, valul revoluțiilor europene, începând cu cea franceză din 1789, a făcut să cadă multe capete din vârful piramidelor monarhice, o replică a respectivei tradiții fiind și soarta Ceaușeștilor din România anulului 1989. Totuși, slăbiciunea de care au dat dovadă intelectualii angajați ideologic în perioada regimului totalitar-comunist a creat în societățile posttotalitare un soi de intoleranță față de cărturari și filosofi. Intelectualilor li se încredințează lipsa de caracter, consecvență și putere.

”O bună parte a populației autohtone e mai curând plictisită de intelectuali. Ei sunt, în genere, niște inși pe care nu-i pricepi, și care nu te pricep, niște personaje pe care nu te poți bizui, niște încurcă-lume care ar trebui să-și vadă de treabă, dacă tot nu sunt în starre să ajute cu adevărat.”
(Pleșu, 2007, p.67.)

Atitudinile mai persistă, eșecurile și rateurile fiind atribuite intelectualilor, contribuția acestora fiind neglijată și subapreciată în momentele de grea cumpănă ale istoriei. Desigur, mă refer la evenimentele din 1989 din Republica Moldova, când a avut loc o veritabilă revoluție a poezilor, aceștia din urmă aflându-se la baza mișcării de renaștere națională. Cert e că revoluția a fost furată de foștii nomenclaturiști-KGB-iști, care au venit la putere pentru a se îmbogăți și nicidecum pentru a rupe definitiv cu trecutul comunist. Intelectualii și-au făcut datoria în RM în 1989, însă, nu era de competența lor să pună tânărul stat pe făgașul tehnocrației. Intelectualii au realizat misiunea lor: au adus libertate în gândirea cetățenilor, au semănat germenii reformelor în educația națională, fapt ce a dat roade prin apariția unor generații de tineri, care, la rândul lor, au contribuit la căderea regimului neo-comunist în aprilie 2009 prin **Revoluția Twitter**.

Democratizarea societăților post-totalitare a scos în prim-plan activismul și angajarea politică a intelectualilor. Republica Moldova este o democrație emergentă, unele fenomene soico-politice sunt absolut noi pentru societatea noastră. Obişnuințele comportamentale ale intelectualilor din RM sunt uneori împovărate cu memoria recentă a angajamentelor ideologice din trecut. Venalitatea bazată în exclusivitate pe factorul material, ”extrage” din tagma intelectualilor pe cei mai adaptabili și mai pragmatici, de cele mai deseori fenomenul răspândindu-se printre ziariști, mai rar printre scriitori, filosofi, oameni de știință,

ultimii fiind moraliștii-filosofi în stilul tradițional definit de Hegel. Fără acești moraliști, care vor rămâne mereu înafara politicului, care veghează asupra integrității spirituale a națiunii, niciun stat nu are viitor:

”Fără prestația moraliștilor omenirea se debalansează. O lume în care nimeni nu mai e de partea spiritualului, în care nimeni nu mai apără valorile de omenie și dreptate și nu le opune ”pasiunilor laice”, e o lume care alunecă în materialismul cel mai pur și sfârșește în bestialitate.” (Liiceanu, 2007, p.102).

Intellectualii venali, care au fost mereu angajați politic, indiferent de putere, sunt catalogați drept ”lichele” de Gabriel Liiceanu. Aceștia se complac în a-și spune intelectuali, au pretinse ambiții politice, își adjucează performanțe intelectuale ale căror autori nu sunt, se autopropulsează în mediul atenției publice, reușind cu ușurință să procure prin corupere și prevaricațiuni financiare condescendența puterii, oricare ar fi culoarea acesteia. Adevărați hameleoni, respectivii o duc bine, dezicându-se de principiile afirmate în ajun și îmbrățișând altele, esențial contrare, ce convin puterii.

”Cuvântul ”lichea” are în vedere pe acel individ care, după ce și-a nenorocit deja semenii prin prestația lui din comunism, în loc să se retragă de pe scena socială cu o urmă de sfială în privire, persistă, metamorfozat, pentru a-și nenoroci semenii a doua oară. E vorba, așadar, de licheaua care s-a autopotențat istoric. Ea se află în clipa de față, după ce a trecut cu bine de celălalt țarm, în cele mai importante instituții ale statului și în punctele cheie ale societății românești”. (Liiceanu, 2007, p.150)

Integritatea principiilor este condiția sine qua none pentru cel care vrea să-și spună intelectual. Însă, această integritate, în forma sa pură, poate fi conservată doar în afara politicului. Luciditatea și echidistanța, atât de necesare pentru a genera judecăți de valoare, rămân intacte în cazul raționamentelor formulate fără stinghereală, filosoful ghidându-se doar de propria experiență, înțelepciune și intuiție vizionară. Elanul intelectualului de a interveni în schimbarea lumii, de a o face mai bună prin implicarea în politică, este stăvilat de trivialitatea ludică a intrigilor și aranjamentelor de ordin conjunctural. Decizia de a persevera depinde de tipul de temperament, chiar dacă intelectualii de cele mai deseori sunt **melancolici**. Realitatea ne confirmă că intelectualii nu renunța la misiunea lor de a schimba lumea și acceptă roul de consilieri publici sau ”din umbră” ai celor care se află la putere.

”Între intelectualul care participă nemijlocit la jocul politic și cel care îl ignoră își face loc, în vremea din urmă, intelectualul care influențează mersul lucrurilor din afara vârtejului lor.” (Pleșu, 2007, p.72).

Exemplul Academiei Franceze este unul eminent. Luările de atitudine ale marilor intelectuali precum Andre Malraux, Maurice Druon vis-a-vis de importantele evenimente sau fenomene din societatea franceză sunt profetice și fac parte din patrimoniul intelectual inalienabil al Franței. Andre Malraux a fost și încă mai este intelectualul numărul unu al Franței: scriitor-orator, ministru în varii posturi guvernamentale, el s-a angajat politic în favoarea culturii. O țară măreață a dat omenirii intelectuali măreți. Ceea ce scria Voltaire despre libertatea cucerită de englezi, este perfect valabil și pentru francezi. Voltaire a lăudat experiența englezilor din resentimente pentru exilul nemeritat. Noi suntem suficient de realiști ca să apreciem sacrificiul Franței și aportul ei substanțial în marșul victorios al Libertății pe parcursul secolului XIX: Chateaubriand, Benjamin Constant, Balzac, Georges Sand, Gustave Flaubert, Charles Baudelaire, Pierre Larousse, Victor Hugo.

”Franța posedă două măreții, măreția materială și măreția morală. Numai puterea sa materială este afectată, puterea intelectuală este neștirbită...Franța este cea mai măreață pentru că este înaripată și luminoasă. Pentru că este marea națiune știutoare de carte, e marea națiune revoluționară. Voltaire îl anunță pe Mirabeau. Dați-l de o parte pe Diderot, și un va mai exista Danton.” (Scrisoare adresată redactorului ziarului Le Rappel de către Victor Hugo, In : Winock, p.782)

Spațiul românesc a dat unevrsalității nume notorii de intelectuali care au descătușat spiritele gânditoare, cel mai impozant fiind Mihai Eminescu, simbolul libertății geniului creator, poet, tribun, publicist. Mircea Eliade, Constantin Noica, Titu Maiorescu, Emil Cioran, Bogdan Petriceicu-Hașdeu, născut in Basarabia – iată doar câteva nume de intelectuali români de mare valoare care au contribuit la schimbarea esențială a lumii pe segmentele de timp în care au trăit și activat. Cu siguranță istoriografii viitorului vor repertoria numele filosofilor români contemporani care veghează din exteriorul sau interiorul politicului asupra direcției corecte de dezvoltare a societății.

Filosofii sunt cea mai mare bogăție a unei țări, ei propovăduiesc valorile idealiste supreme: libertatea gândirii și adevărul. Filosofii-intelctuali integri ai unui stat fundamentează *la raison d’être* – sensul existenței acestuia, asigurându-i premisele necesare pentru modernizarea lui. Un stat fără filosofie și filosofi rămâne a fi o entitate geo-politică în derivă, incapabilă să-și determine proiectele prezente și viitoare. *Spuneți-mi cine vă sunt filosofi și vă voi spune în ce țară trăiți.*

Surse:

Guțu, Ana. La langue et le pouvoir. In: La Francopolyphonie: langue, littérature, culture et pouvoir. Cchișinău, ULIM, 2010.Pp: 17-32.

Guțu, Ana. Les clichés du totalitarisme: des langues et des identités en République de Moldova. In : „Discurs critic și literatură în epocile totalitare”, Universitatea Dunărea de Jos, Galați, România, 5-6 iunie 2009.

Larousse dictionnaire de la philosophie. Paris, Larousse. 1995. 302 p.

Liiceanu, Gabriel. Despre minciună. București, Humanitas, 2006. 95 p.

Liiceanu, Gabriel. Despre ură. București, Humanitas, 2007. 165 p.

Patapievici, Horia-Roman. Discernământul modernizării. București, Humanitas, 2009. 230 p.

Pleșu, Andrei. Obscenitatea publică. București, Humanitas, 2007. 223 p.

Rousseau, Jean-Jacques. Du contrat social. Flammarion, Paris, 2010.

Voltaire. Traité sur la tolérance. Paris, Flammarion. 2009. 193 p.

Voltaire. Lettres philosophiques. Paris, Flammarion. 2010. 189 p.

Winock, Niceh. Vocile libertății. Chișinău, Cartir. 2003. 843 p.

<http://dexonline.ro/text-dex09/libertate><04.01.2011.

